



Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci důkladných osobních prohlídek

A. Závěry šetření

Ve zprávě o šetření ze dne 6. 6. 2017 jsem dospěla k závěru, že Věznice Jiřice pochybila, když při provádění důkladných osobních prohlídek nezohlednila změnu právní úpravy k 16. 4. 2016 (NGŘ č. 23/2014) a prováděla tyto prohlídky nepřiměřeně často.

B. Vyjádření úřadu

Ředitel Věznice Jiřice plk. Mgr. Petr Suk reagoval na zprávu o šetření vyjádřením ze dne 14. 7. 2017, v němž uvedl, že osobní prohlídky představují pro bezpečnost ve věznici jeden z nejzásadnějších instrumentů, který má oporu jak v zákoně, tak ve výše uvedeném vnitřním předpisu. Přitom primárním cílem je zajištění bezpečnosti jak odsouzených, tak zaměstnanců věznice, nikoliv dehonestace vězňů. Osobní prohlídky mají zabránit tomu, aby se do střeženého objektu věznice dostaly předměty ve výkonu trestu nepovolené či nebezpečné.

Na pracovištích, ať již mimo věznici, anebo uvnitř areálu věznice, používají odsouzení při práci nástroje a nářadí, které se dají použít jako zbraň, přičemž některé z nich nelze odhalit běžným detektorem kovů (např. keramické nože a břity). Ve Věznici Jiřice pracuje cca 80 odsouzených u soukromého subjektu mimo věznici, kde se podílejí na kompletaci bezpečnostních pásů pro osobní automobily či airbagy, přičemž při jejich montáži se používá pyrotechnika (pyropatrony), byť je smluvně zajištěno, aby s tímto materiálem odsouzení nepřišli do styku.

Zároveň jsou z pohledu věznice problematické mobilní telefony, které se v současné době vyrábí z materiálů, které nemusejí být odhaleny při kontrole detektorem kovů. Přitom právě mobilní telefony slouží k organizaci další trestné činnosti, jako je typicky distribuce návykových látek právě do věznice.

Ředitel věznice poukázal na to, že ve zprávě o šetření uvedené detekční křeslo v prohlídkové místnosti na budově X. je pouze dřevěná stolička s vloženým ručním detektorem kovů, který není schopen odhalit nekovové předměty jako právě návykové látky či léky.

Při současném důrazu na zaměstnanost odsouzených nelze opomíjet bezpečnostní rizika spojená se zaměstnáváním odsouzených. Ředitel věznice přitom odkázal na nedávné zásahy orgánů činných v trestním řízení ve Věznici Plzeň a ve Věznici Příbram, během kterých bylo nalezeno množství zakázaných předmětů a obviněny desítky osob.

Závěrem plk. Mgr. Suk uvedl, že osobní prohlídky jako takové mohou působit i preventivně na odsouzené, a mohou tak přispět ke zmírnění nátlaku na odsouzené „aby něco do věznice pronášeli“. Ve výsledku tak provádění důkladných osobních prohlídek může ochránit některé vězněné osoby před jinými vězni, kteří mají zájem na nelegálním průniku nepovolených věcí do věznice.

C. Závěrečné hodnocení

Ve své zprávě o šetření jsem nijak nerozporovala legitimitu provádění důkladných osobních prohlídek. Jde o zákonný prostředek Vězeňské služby České republiky,¹ jehož účelem je zajištění vnitřní bezpečnosti věznic. Na tomto východisku se s věznicí shodujeme.

Znovu shrnuji, že osobní prohlídky samy o sobě představují zásah do práva na lidskou důstojnost a soukromí. V prostředí věznic lze tento zásah považovat za legitimní, pokud je prováděn za účelem zajištění vnitřní bezpečnosti (zabránění průniku nepovolených věcí do věznice), avšak pouze, pokud jsou prohlídky prováděny přiměřeně a takovým způsobem, aby byla maximálně šetřena lidská důstojnost a soukromí prohlížených osob. Za přiměřené přitom nelze považovat, pokud se odsouzení důkladné osobní prohlídce musejí podrobit plošně a v jejím rámci navíc ještě rutinně dřepovat či zvedat penis a šourek, aniž existovalo reálné podezření odůvodňující tento postup.

Slovy vnitřního předpisu (§ 89 NGŘ č. 23/2014) se důkladná osobní prohlídka provádí tehdy, existuje-li **důvodné podezření** založené na **individuálním zhodnocení rizik**, že vězněná osoba má u sebe nebezpečné předměty nebo nepovolené věci. Důkladnou osobní prohlídku lze provést **jen tehdy**, nelze-li jejího účelu dosáhnout jiným opatřením (např. použitím vhodných technických prostředků či provedením preventivní osobní prohlídky).²

Četnost provádění důkladných osobních prohlídek ve Věznici Jiřice je v rozporu s vnitřním předpisem, který hovoří o tom, že se mají provádět pouze při reálném podezření, nikoliv plošně, a to ještě jen tehdy, pokud nelze účelu prohlídky dosáhnout jinak (např. preventivní prohlídkou, skenovacím křeslem apod.).

Pokud jsem ve zprávě o šetření psala o skenovacím křesle, měla jsem na mysli zařízení mající RTG detektor schopný odhalit i nekovové předměty, umístěné v prohlídkové místnosti v suterénu jedné z budov, viz foto níže, nikoliv dřevěnou stoličku s ručním detektorem kovů.



Foto č. 1 Skenovací křeslo s RTG.

1 Srov. § 28 odst. 2 písm. a) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, a § 11 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

2 Takto nastavené podmínky pro provádění důkladných osobních prohlídek jsou v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Srov. např. rozhodnutí ve věci Frérot proti Francii ze dne 12. 1. 2007, stížnost č. 70204/01, rozhodnutí ve věci Valašinas proti Litvě ze dne 24. 7. 2001, stížnost č. 44558/98, rozhodnutí ve věci Iwanczuk proti Polsku ze dne 15. 11. 2001, stížnost č. 25196/94, rozhodnutí ve věci Van der Ven proti Nizozemsku ze dne 4. 2. 2003, stížnost č. 50901/99.



Opatření věznice ve věci důkladných osobních prohlídek nepovažuji za dostatečná. S ohledem na to vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Věznici Jiřice navrhuji, aby:

pokud chce provádět osobní prohlídky odsouzených plošným způsobem jako doposud, tyto prováděla jinak – způsobem méně zasahujícím do práva na nedotknutelnost osoby a soukromí (např. preventivní osobní prohlídkou, namísto důkladné osobní prohlídky, případně za využití skenovacího křesla či jiných technických prostředků). Druhou variantou je provádění důkladných osobních prohlídek, nicméně pouze v individuálně zhodnocených případech (tzn. nikoliv plošně). Přičemž z mého pohledu je akceptovatelné, pokud odůvodnění provedení důkladné osobní prohlídky bude založeno mimo jiné na tom, že odsouzený na pracovišti přichází do kontaktu s nebezpečnými předměty či látkami.

Závěrečné stanovisko zasílám řediteli Věznice Jiřice plk. Mgr. Petru Sukovi a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska.

Pokud Věznice Jiřice nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Věznice Jiřice.

Brno 22. ledna 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)